

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ladislavy Mentbergerové a soudkyň JUDr. Jany Jirmářové a Mgr. Lucie Jackwerthové ve věci

žalobce: **Mgr. Z. P.**, narozený xxx
bytem xxx, xxx
zastoupený advokátkou Mgr. Janou Zwyrtek Hamplovou
sídlem Olomoucká 261/36, 789 85 Mohelnice

proti
žalované: **Česká republika - Ministerstvo spravedlnosti**, IČO 00025429
sídlem Vyšehradská 427/16, 128 10 Praha 2
jednající Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových
sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, 128 00 Praha 2

o 620 000 Kč,
k odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 17. března 2021,
č. j. 31 C 53/2020-156,

takto:

I. Rozsudek soudu I. stupně **s e** ve vyhovujícím výroku I. o věci samé, v zamítavém výroku II. o věci samé co do částky 590 000 Kč a ve výroku III. o náhradě nákladů řízení **p o t v r z u j e .**

Shodu s prvopisem potvrzuje Radka Martincová.

- II. Rozsudek soudu I. stupně **s e** v zamítavém výroku II. o věci samé ohledně částky 1 800 000 Kč **z r u š u j e** a v tomto rozsahu **s e** řízení **z a s t a v u j e** .
- III. Žalovaná je povinna nahradit žalobci náklady odvolacího řízení ve výši 12 342 Kč do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Jany Zwyrtek Hamplové, advokátky.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud I. stupně zčásti vyhověl žalobě a uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 30 000 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku (výrok I.). Co do částky 2 390 000 Kč žalobu zamítl (výrok II.). Žalované uložil povinnost nahradit žalobci náklady řízení ve výši 30 934 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku (výrok III.).
2. Takto rozhodl o žalobě, kterou se žalobce domáhal po žalované náhrady nemajetkové újmy, jež mu měla vzniknout v souvislosti s nezákonně vedeným trestním stíháním proti jeho osobě, které probíhalo u Okresního soudu v Chomutově pod sp. zn. 3 T 19/2017. Žalobce byl rozsudkem tohoto soudu ze dne 3.4.2019 zproštěn obžaloby pro skutek kvalifikovaný jako přečin porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti podle § 221 odst. 1 trestního zákoníku. Nezákonné trestní stíhání žalobce trvalo od 2.8.2016, kdy mu bylo doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání, do 25.5.2019, kdy výše citovaný rozsudek Okresního soudu v Chomutově o zproštění obžaloby nabyl právní moci, tedy celkem 2 roky a necelých 10 měsíců. V souvislosti s tímto trestním stíháním vznikla žalobci nemajetková újma, kterou si žalobce vyčíslil (po přiznání odškodnění žalovanou ve výši 80 000 Kč) na částku 2 420 000 Kč, neboť došlo k zásahu do jeho osobního, zdravotního, rodinného a profesního života. Trestní stíhání se jej dotklo i jako občana vykonávajícího funkci xxx, tedy osoby v prestižním a odpovědném postavení, založeném na komunikaci a důvěře občanů města, takže dopad trestního stíhání jeho osoby byl výjimečně devastující.
3. Žalovaná navrhovala zamítnutí žaloby, byť nepopírala existenci nezákonného rozhodnutí. Potvrdila, že u ní žalobce uplatnil nárok na náhradu nemajetkové újmy ve výši 2 500 000 Kč, který však uznala pouze v rozsahu částky 80 000 Kč. Současně konstatovala porušení práva a žalobci se omluvila.
4. Soud I. stupně po dokazování provedeném v dostatečném rozsahu dospěl k závěru, že žalobce byl nezákonně trestně stíhán, a má proto podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „OdpŠk“) právo na náhradu nemajetkové újmy. Odkázal přitom na ustanovení § 7 odst. 1, § 8 odst. 1, § 31a odst. 1 a § 32 odst. 3 OdpŠk. Trestní stíhání trávající 2 roky a necelých 10 měsíců shledal s ohledem na celý průběh trestního řízení za časově přiměřené, když přihlédl k tomu, že se týkalo většího počtu obviněných, probíhalo před policií, státním zastupitelstvím a soudem (včetně odnětí věci a jejího přikázání jinému okresnímu soudu), bylo v něm prováděno znalecké zkoumání a k věci byla předkládána obsáhlá právní stanoviska. Současně přihlédl i k tomu, že žalobce byl stíhán pro nedbalostní přečin, za který mu hrozila sazba odnětí svobody nízkého rozsahu (až na 6 měsíců nebo zákaz činnosti) a s ohledem na jeho dosavadní bezúhonnost mu nehrozilo reálně odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Zohlednil dále to, že žalobce byl od roku xxx ve funkci xxx, což činilo negativní dopad trestního stíhání na jeho osobu významnější, a přihlédl i k určité medializaci trestního stíhání, když ve většině článků figurovalo jméno žalobce a k několika článkům byla připojena i jeho fotografie. Vzal v úvahu též skutečnost, Shodu s prvopisem potvrzuje Radka Martincová.

že o celé kauze se zejména v xxx hovořilo jako o kauze „Xxx“, že docházelo k neshodám s manželkou umocněné skutečnosti, že bratr a otec manželky působili v té době jako xxx a kontaktu se žalobcem se vyhýbali, že byl zaznamenán zásah do zdraví žalobce, když v souvislosti s trestním stíháním došlo ke zhoršení jeho zdravotního stavu, vedoucí až k vyhledání lékařské pomoci a nutnosti medikace. Na druhou stranu soud I. stupně přihlédl i k tomu, že žalobci se podařilo i přes toto trestní stíhání kandidovat úspěšně do druhého volebního období na post xxx. Vzhledem k uvedeným zjištěním a závěrům neshledal omluvu, které se žalobci dostalo od žalované v rámci předběžného projednání nároku, jakož i zaplacení částky 80 000 Kč jakožto peněžitou satisfakci, za dostatečnou a přiměřenou náhradu za nemajetkovou újmu, která žalobci v souvislosti s nezákonně vedeným trestním stíháním vznikla. Za přiměřenou označil částku 110 000 Kč. Vzhledem k tomu, že žalovaná uhradila žalobci již částku 80 000 Kč, přiznal žalobci nárok na doplatek ve výši 30 000 Kč a ve zbytku do požadované částky 2 420 000 Kč žalobu zamítl jako nedůvodnou. *O nákladech řízení rozhodl s odkazem na § 142 odst. 3 o. s. ř., když přihlédl sice k částečnému úspěchu žalobce, nicméně protože rozhodnutí o výši plnění záviselo na úvaze soudu, přiznal žalobci nárok na plnou náhradu těchto nákladů.*

5. Proti tomuto rozsudku podali v zákonné lhůtě odvolání žalobce i žalovaná.
6. Žalobce v odvolání, které směřovalo pouze proti zamítavému výroku II. o věci samé, namítl, že soud I. stupně postupoval při stanovení výše peněžitého odškodnění mechanicky a nedostatečně zohlednil specifika daného případu, v němž jde zejména o to, že je odškodňován xxx, jehož situace je výrazně specifická a nelze k němu přistupovat stejně jako k jiným lidem. Po dobu trestního stíhání byl vystaven společenské dehonestaci v malém městě, kde je veřejně známou osobou, přičemž trestná činnost ve veřejné sféře je výrazně odsuzována, což nelze bagatelizovat tím, že byl opětovně zvolen do zastupitelstva města. Nezákonný zásah do jeho osobnostní sféry do té doby absolutně bezúhonného občana a navíc vykonávajícího civilní povolání xxx, trval téměř tři roky a byl od počátku založen na závažných odborných chybách, jelikož obvinění vůči němu nemělo být vůbec vzneseno. Se státní zástupkyní i soudkyní bylo navíc vedeno kárné řízení pro jejich odborné selhání, znalecký posudek byl nadbytečný a orgány činné v trestním řízení neznali zákon o obcích. Protože žalobce prošel všemi fázemi – podezřelý, obviněný, obžalovaný a odsouzený, a nezákonná rozhodnutí se vršila a jedno navazovalo na druhé, byla jeho újma násobně zvýšena. Podle žalobce je obecně nutné zvýšit odškodnění osob vykonávajících funkce v samosprávě s tím, že za nezákonná rozhodnutí, zasahující do osobnostní sféry, musí stát nést vyšší hmotnou odpovědnost. Zásahu do jeho osobnostní sféry proto odpovídá částka 2 500 000 Kč, jelikož dosah trestního stíhání je pro něho nevyčíslitelný a „osobnostní hodnota 83 Kč denně je protimluv“, který by neměly soudy v dnešní době akceptovat. I když tedy soud I. stupně zvýšil peněžité odškodnění poskytnuté žalovanou o 30 000 Kč, nejde podle žalobce o odškodnění, které by odráželo rozsah jeho újmy ve všech sférách jeho života, tj. specifika daného případu spočívající ve vršení nezákonných rozhodnutí státu způsobené jeho nekvalitní prací a neodpovědným přístupem, a tím i ve stupňování jeho újmy v očích lidí a v jeho osobním prožívání. Žalobce proto navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek v zamítavém výroku II. buď zrušil a věc vrátil v tomto rozsahu soudu I. stupně k dalšímu řízení, nebo aby jej změnil a žalobě vyhověl i ve zbývajícím rozsahu, a žalobci přiznal nárok na náhradu nákladů odvolacího řízení.
7. V doplňku podaného odvolání uvedl, že odvolání směřuje sice do zamítavého výroku II., ale pouze co do částky 590 000 Kč s tím, že s ohledem na aktuální judikaturu považuje za odpovídající odškodnění pro svou osobu odškodnění ve výši 700 000 Kč. Protože částku 80 000 Kč již obdržel od žalované v rámci předběžného projednání nároku a částka 30 000 Kč mu byla přiznána výrokiem I. napadeného rozsudku soudu I. stupně, směřuje jeho odvolání pouze do částky 590 000 Kč. Dále poukázal na nález Ústavního soudu ze dne 21.6.2021, sp. zn.

Shodu s prvopisem potvrzuje Radka Martincová.

II.ÚS 417/21, který se podle něj dotýkal náhrady škody v obdobném případě stíhání komunálního politika, který lze aplikovat i na projednávaný případ a odvolací soud by k němu měl při rozhodování věci přihlídnout. V tomto rozhodnutí totiž tento soud apeloval na ryze individuální, nikoli formalistický a mechanický přístup při odškodňování komunálních politiků, a konstatoval, že soudy mají rozhodovat tak, aby rozsah odškodnění co nejvíce odpovídal způsobené újmě. Ve vztahu k výkladu učiněnému Ústavním soudem proto podle žalobce neobstojí tvrzení žalované, že se v daném případě „vlastně nic nestalo“, protože žalobci hrozil malý trest a délka řízení odpovídala stíhání deseti osob.

8. Žalovaná v odvolání, které směřovalo proti vyhovujícímu výroku I. o věci samé a proti výroku III. o nákladech řízení, namítla, že ve věci odškodnění ostatních zastupitelů města xxx, kteří byli stíháni spolu se žalobcem, již ve čtyřech případech soud rozhodl a závěry žalované o přiměřené výši zadostiučinění potvrdil v odvolacím řízení i Městský soud v Praze ve věci sp.zn. 15 Co 26/2021, sp. zn. 30 Co 133/2021, sp. zn. 20 Co 134/2021 a sp.zn.70 Co 211/2021. Napadený rozsudek se tak podle žalované ve výši přiznaného zadostiučinění vymyká rozhodovací praxi, aniž by z dokazování a odůvodnění rozsudku byl patrný podstatný rozdíl. Podle žalované nejsou správné závěry soudu I. stupně, že by intenzitu nemajetkové újmy měla zvyšovat medializace jeho trestní věci a jeho výkon funkce xxx. V této souvislosti žalovaná odkázala na rozsudek Městského soudu v Praze sp. zn. 30 Co 133/1141/2018. Žalovaná dále uvedla, že Česká republika nemůže nést odpovědnost za svobodné rozhodnutí žalobce nezvolit si ve své trestní věci obhájce, takže okolnost, že se v trestní věci obhájoval žalobce sám, nemůže být zohledňována jako okolnost zvyšující jeho nemajetkovou újmu z nezákonného trestního stíhání. Žalovaná dále uvedla, že soud I. stupně vyšel při svém rozhodování z mylného závěru o předchozí trestní bezúhonnosti žalobce, neboť, jak již uvedla ve svém stanovisku a následně i ve vyjádření k žalobě, žalobce byl v minulosti odsouzen za trestný čin maření úředního rozhodnutí a vykázaní. Závěr o jeho předchozí trestní bezúhonnosti tak z provedeného dokazování nevyplývá, nehledě na to, že takovou skutečnost by měl podle ní soud znát z úřední činnosti. Žalovaná proto navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že se žaloba zamítá a přiznal jí právo na náhradu nákladů řízení.
9. Odvolací soud ve smyslu ustanovení § 212 a § 212a o. s. ř. přezkoumal napadený rozsudek, jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání, a poté dospěl k závěru, že odvolání žalobce ani žalované nejsou důvodná.
10. Ze spisu vyplývá, že soud I. stupně provedl v projednávané věci dokazování v dostatečném rozsahu, z důkazů učinil odpovídající skutková zjištění a věc posoudil vcelku správně i po právní stránce. Z takto jím zjištěného skutkového stavu mohl proto odvolací soud vycházet i při svém rozhodování (po jeho částečném doplnění o srovnávané případy, jak bude dále uvedeno).
11. V tomto řízení uplatnil žalobce nárok na náhradu nemajetkové újmy vzniklé jeho trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby. Podle ustanovení § 7 odst. 1 OdpŠk, právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím mají účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda.
12. Podle zákona č. 82/1998 Sb. odpovídá stát i za škodu způsobenou zahájením (vedením) trestního stíhání, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozhodnutím trestního soudu. Jelikož zákon tento nárok výslovně neupravuje, vychází se z analogického výkladu úpravy nejbližší, a to z úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, za něž je považováno rozhodnutí, jímž se trestní stíhání zahajuje (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Cz 6/90, rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1487/2001 nebo sp. zn. 30 Cdo 1291/2017). Protože žalobce byl v posuzované trestní věci, vedené u Okresního soudu

v Chomutově pod sp. zn. 3 T 19/2017, zproštěn obžaloby, o existenci nezákonného rozhodnutí zde není žádných pochyb.

13. Podle § 31a odst. 1 OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odst. 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odst. 2).
14. Dle citovaného ustanovení § 31a OdpŠk musí být zadostiučinění přiměřené. Samotné určení jeho výše zákon ponechává na volném uvážení soudu. Zákon tedy nevymezuje žádnou případnou hranici (minimální nebo maximální) pro určení výše zadostiučinění. Soud je při úvaze o přiměřenosti výše finančního odškodnění povinen vycházet z úplně zjištěného skutkového stavu a opírat se o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska, kterými jsou především závažnost nemajetkové újmy a ověřené okolnosti, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo. Kritéria, která pravidelně mohou indikovat rozsah způsobené nemajetkové újmy, jsou v případech zahájení trestního stíhání (řízení), které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, následující: 1) Povaha trestní věci. Pod tímto kritériem se má na mysli zejména závažnost trestného činu kladeného osobě poškozené za vinu, neboť ta zpravidla přímo úměrně zvyšuje intenzitu, s jakou osoba poškozená konkrétní trestní řízení proti ní vedené negativně vnímá. Ta souvisí i s hrozbou trestního postihu (druhem a výší trestu) a případného společenského odsouzení, jež se zrcadlí v charakteru veřejného zájmu chráněného trestními předpisy v konkrétním případě (tedy v těch veřejných hodnotách, které jsou chráněny konkrétní skutkovou podstatou obsaženou ve zvláštní části trestního zákoníku). Například újma bude obecně větší v případě trestního stíhání pro zločin vraždy, za který hrozí uložení základního trestu odnětí svobody v rozmezí deset až osmáct let, než v případě přečinu podvodu, za který hrozí uložení trestu odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty přičemž podvodník nebude vystaven takovému společenskému odsudku jako domnělý vrah. 2) Délka trestního řízení. Toto kritérium zohledňuje zejména to, po jak dlouhou dobu zásah do osobnostních složek jednotlivce v důsledku proti němu vedeného trestního řízení trval. Lze zde vyjít případně z toho, že trvání trestního stíhání může způsobovat kontinuální nárůst újmy projevující se v osobnosti člověka; délka trestního stíhání však na druhou stranu, zejména v případě uvádajícího zájmu společenského prostředí o daný případ, nemusí mít nutně za následek narůstající dotčení integrity poškozeného a mohlo by být v takových poměrech uvažováno o poklesu intenzity újmy v průběhu plynutí času. Zajisté je vždy na místě porovnávat vliv tohoto kritéria s ostatními a nečinit z něj mechanicky určující hledisko. Zároveň u tohoto kritéria je třeba věnovat zvýšenou pozornost možnému zdvojení uplatňovaného nároku založeného na totožném skutkovém základě, a to zejména ve spojení s možnou nepřiměřenou délkou trestního stíhání. Úkolem soudu proto je, aby na základě vylíčených skutkových tvrzení právně posoudil, mezi jakou újmu (jako následkem) a jakou skutečností (jakožto příčinou této újmy) má být příčinná souvislost zjišťována a zda se jedná o nárok jediný, či zda žalobce v rámci svých žalobních tvrzení vymezuje nároků více. Zatímco nepřiměřená délka řízení typicky způsobuje újmu spočívající zejména v nejistotě ohledně výsledku řízení a udržování osoby obviněné z trestné činnosti v tomto stavu nejistoty, samotné trestní stíhání způsobuje zpravidla újmy, jež vylíčil žalobce a které by se souhrnně daly označit za morální poškození osobnosti (integrity) poškozeného v době trestního stíhání a narušení jeho soukromého, rodinného, popřípadě i jiného života. 3) Následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby. Toto kritérium umožňuje zohlednění individuálních následků trestního stíhání v osobnostní sféře poškozené osoby, jež mohou být umocněny či zmírněny v důsledku objektivních skutečností daného případu formulovaných pod body 1 a 2. Jinými slovy řečeno,

Shodu s prvopisem potvrzuje Radka Martincová.

negativní dopady zahájeného trestního stíhání do osobnosti člověka – morální narušení osobnosti (integrity) poškozeného v době trestního stíhání a narušení její profesní, soukromé, rodinné, popřípadě i jiné sféry života (viz výše) – mohou být zvýrazněny či naopak potlačeny podle intenzity naplnění prvních dvou kritérií.

15. V soudní praxi je též zastáván názor, že výše zadostiučinění přiznaného podle § 31a odst. 2 OdpŠk na náhradě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, musí odpovídat výši zadostiučinění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují; významnější odchylka je možná jen tehdy, bude-li soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. Nelze-li nalézt takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu. V každém případě je primárně na žalobci, aby zvolil přesvědčivé srovnání, podle kterého jeho újma z hlediska spravedlnosti není menší než újma jiná, za kterou se přiznává minimálně žalovaná částka (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3867/2011 a sp. zn. 30 Cdo 1747/2014).
16. Soud I. stupně postupoval správně, pokud o takové přímé komparaci s obdobnými případy uvažoval, jak je patrné z odst. 29 odůvodnění napadeného rozsudku, nicméně vzhledem k tomu, že po vydání jeho (nyní přezkoumávaného) rozhodnutí byly vydány další celkem čtyři rozsudky odvolacího soudu, a to ve věcech, které jsou takřka totožné s projednávanou věcí, neboť byly vydány v souvislosti s odškodňováním osob spoluobviněných se žalobcem v téže trestní věci, odvolací soud těmito vydanými rozhodnutími dokazování (k návrhu žalované) v odvolacím řízení doplnil (dle § 213 odst. 4 o.s.ř., a v souladu s § 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Jednalo se konkrétně o rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. 15 Co 26/2021 (žalobkyně L. K.), sp. zn. 70 Co 211/2021 (žalobce J. P.), sp. zn. 20 Co 134/2021 (žalobce V. I.) a sp. zn. 30 Co 133/2021 (žalobce K. S.). Ve všech těchto případech žaloby směřovaly proti České republice – Ministerstvu spravedlnosti, ve všech byl uplatněn nárok na náhradu nemajetkové újmy z téhož trestního řízení a ve všech senáty odvolacího soudu potvrdily rozhodnutí prvostupňových soudů, které shledaly odškodnění poškozených z nezákonného trestního stíhání přiznané žalovanou v rámci předžalobního projednání nároku ve výši 80 000 Kč za odpovídající, a tedy přiměřené zjištěným skutečnostem. Ve všech těchto případech soudy konstatovaly, že posuzované trestní řízení trvalo přiměřeně dlouhou dobu, poškozeným nehrozil vysoký trest odnětí svobody a trestní stíhání nemělo zásadní dopad do sféry jejich rodinného, pracovního či společenského života. V případě L. K. soud navíc přihlédl k tomu, došlo vlivem trestního stíhání ke zhoršení jejího zdravotního stavu, vyžadujícímu braní léků. Žádný z poškozených nebyl omezen na svobodě a u žádného z nich nedošlo v souvislosti s trestním stíháním k významnému poškození jejich pověsti v okruhu přátel či známých. V případě těchto srovnávaných případů sice došlo k určité medializaci trestní věci, ale soudy zde shodně zaujaly stanovisko souladné s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1141/2018, že v těchto případech nešlo o medializaci v podobě veřejného vyjadřování orgánů činných v trestním řízení, neboť pouze v takových případech by mohla být medializace přičítána k tíži státu. Soudy se zde také shodně vyjadřovaly k námitkám poškozených, že trestní řízení nemělo vůbec proběhnout, neboť bylo založeno na vadném posudku, či že orgány činné v trestním řízení odborně pochybily s tím, že podle nich jsou tyto

Shodu s prvopisem potvrzuje Radka Martincová.

námítky pouze projevem subjektivního hlediska poškozených. Současně konstatovaly, že v náhradovém řízení nemůže soud posuzovat správnost postupu orgánů při zahájení trestního stíhání, a za nedůvodnou označily i námitku, že soudkyně a státní zástupkyně čelily kárnému řízení, a že ze samotné skutečnosti, že žalobci byli obecními zastupiteli, nelze ještě dovozovat vznik vyšší nemajetkové újmy.

17. V projednávané věci dospěl odvolací soud v souladu se shora uvedenou judikaturou a se zjištěními učiněnými ze srovnávaných případů, jak byly výše uvedeny, k závěru, že úvaha soudu I. stupně, že žalobci s ohledem na existenci nezákonného trestního stíhání, které skončilo zproštěním obžaloby, náleží odškodnění nemajetkové újmy, je správná a má podklad v provedeném dokazování.
18. Trestní řízení nepochybně obecně představuje významný negativní zásah do života obviněného, zatěžující jeho osobní život tím spíše, jde-li o osobu bezúhonnou a obvinění je nedůvodné (srovnej např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 2394/15). Pro reparaci následků trestního stíhání v osobnostní sféře tak obvykle nepostačuje pouhé konstatování porušení práva či omluva dle § 31a odst. 2 OdpŠk, ale je třeba uvažovat o finanční satisfakci. Takový názor sdílela v projednávané věci i žalovaná, která žalobci již plnění (odškodnění nemajetkové újmy) finanční povahy v rámci předžalobního projednání nároku poskytla. Úkolem soudu tak v tomto řízení bylo posoudit, zda takto poskytnuté finanční odškodnění bylo pro žalobce dostačující, či nikoli.
19. Jak již bylo výše uvedeno, pro stanovení formy a výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu, způsobenou nezákonným trestním stíháním, je podstatná zejména povaha trestní věci a s ní související hrozba trestního postihu, dále délka trestního řízení a konečně i následky způsobené v osobnostní sféře poškozeného (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2256/2011).
20. Všechny tyto relevantní skutečnosti soud I. stupně při svém rozhodování správně zvažoval. Přihlédl k tomu, že trestní stíhání žalobce trvalo od 2.8.2016 do 25. 5. 2019 (tj. 2 roky a 10 měsíců), a tedy shodně jako ve srovnávaných případech dovodil, že netrvalo nepřiměřeně dlouhou dobu (více obviněných, řízení probíhalo před více orgány činnými v trestním řízení, bylo prováděno znalecké zkoumání), že za trestný čin, z něhož byl žalobce obviněn (porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti podle § 221 odst. 1 trestního zákoníku) mu nehrozil vysoký trest (odnětí svobody nejvýše na dobu 6 měsíců). Přihlédl též k tomu, že žalobce od roku xxx vykonával funkci xxx, s čímž byla spojena určitá větší prestiž, ale i jeho větší zodpovědnost. Současně však přihlédl i k medializaci jeho osoby v tisku (ve většině do spisu založených článků figurovalo jméno žalobce a k několika článkům byla připojena i jeho fotografie).
21. Odvolací soud shodně se soudem I. stupně shledal u žalobce s ohledem na jeho výkon funkce xxx důvod pro vyšší odškodnění nemajetkové újmy, než jaké přicházelo v úvahu u ostatních spoluobviněných, přestože bývá obecně uváděno, že politik či veřejně činná osoba musí strpět větší míru zásahů do svého soukromí a každé podezření z trestné činnosti je třeba řádně prověřit. Na druhou stranu tomu však musí odpovídat i povinnost adekvátně odškodnit nedůvodný zásah státu a situaci tak alespoň částečně narovnat (srovnej např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2551/13). V rozhodnutí sp. zn. I.ÚS 4293/18 pak Ústavní soud vyslovil, že pokud stát zasáhne do života člověka nedůvodným trestním stíháním, poškodí či dokonce zničí jeho postavení ve společnosti a mnohdy i v rodině, musí výše odškodnění takovému zásahu odpovídat. Výše odškodnění nemateriální újmy totiž jistým způsobem vypovídá i o účtě státu k soukromému a veřejnému životu jednotlivých lidí (srovnej např. Nález Ústavního soudu sp.zn. II.ÚS 417/21).

Shodu s prvopisem potvrzuje Radka Martincová.

22. Odvolací soud ve smyslu výše uvedené judikatury a shodně se soudem I. stupně shledal v případě žalobce důvody pro jeho vyšší odškodnění, než jaké přicházelo v úvahu (a bylo jim i přiznáno) u ostatních spoluobviněných – obecních zastupitelů, neboť žalobce byl oproti nim fakticky v jiném, nepochybně prestižnějším a odpovědnějším postavení. V této souvislosti zohlednil i skutečnost, že i celá trestní kauza byla na veřejnosti spojována a označována jeho jménem („Kauza Xxx“), a přihlédl i k tomu, že v řízení bylo prokázáno, že oproti ostatním spoluobviněným (ve srovnávaných věcech) byl žalobce mírně více poškozen ve vztazích v širší rodině, když došlo k ochlazení jeho vztahů a vazeb s rodinou jeho manželky, jejíž otec a bratr vykonávali funkci xxx, a že se trestní stíhání negativně projevilo i na jeho zdravotním stavu, vyžadujícím medikaci. Na druhou stranu však shodně zohlednil, stejně jako u srovnávaných případů, že žalobce nebyl vyloučen ze své další zastupitelské činnosti a navíc se mu podařilo v dalším volebním období post xxx i obhájit.
23. Na rozdíl od soudu I. stupně však odvolací soud neshledal důvody pro navýšení odškodnění (oproti odškodnění již poskytnutého žalovanou, jakož i oproti odškodnění přiznaným ostatním čtyřem spoluobviněným) proto, že trestní stíhání bylo podle žalobce již od počátku nedůvodné a bylo založeno na chybách orgánů činných v trestním řízení. V tomto případě se totiž přiklonil k závěrům, k nimž dospěly shodně soudy ve výše zmiňovaných srovnávaných případech, tedy že v těchto námitkách se projevuje ryze subjektivní hledisko žalobce, vycházející z úporného vnímání jeho obvinění z trestného činu, které se v důsledku ukázalo být nedůvodným. Z pohledu takového výsledku, tj. že trestní řízení neskončilo pravomocným odsouzením, však lze zpětně pochybení orgánů činných v trestním řízení konstatovat vždy. Právě z tohoto důvodu je poškozenému poskytováno zadostiučinění za nemajetkovou újmu. Nemůže se tedy jednat o skutečnost tuto újmu zvyšující. Navíc v odškodňovacím řízení nemůže soud ani posuzovat správnost postupu orgánů činných v trestním řízení při zahájení trestního stíhání, rozhodující pro vznik nároku na náhradu této újmy je pouze jeho výsledek. Požadavek žalobce, aby jeho odškodnění bylo násobeno vzhledem k tomu, že v rámci trestního stíhání prošel všemi fázemi (podezřelý, obviněný, obžalovaný, odsouzený) shledal neopodstatněným.
24. Za nedůvodnou označil odvolací soud (shodně se srovnávanými případy) rovněž námitku žalobce, že soudkyně a státní zástupkyně čelily v posuzovaném trestním řízení kárnému řízení, neboť platí, že kárné řízení uvedených osob má svá specifika a nemůže být zásadně vedeno pro „odborné selhání“, ale pouze pro zaviněné porušení povinnosti (nečinnost) nebo pro chování či jednání narušující důstojnost vykonávané funkce nebo ohrožující důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování (§ 87 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích). Navíc, jak je známo odvolacímu soudu z jeho úřední činnosti, kárný senát Nejvyššího správního soudu příslušnou státní zástupkyni kárné žaloby zprostil.
25. Odvolací soud, na rozdíl od soudu I. stupně, dovodil, že ani medializace posuzovaného případu nezakládá bez dalšího důvod pro navýšení odškodnění žalobce. Ohledně tohoto závěru se přiklonil k názoru odvolacího soudu ve srovnávaných případech, který vychází z judikatury Nejvyššího soudu (např. rozsudek sp. zn. 30 Cdo 1141/2018), podle níž „jako přičitatelné k tíži státu a jako úkornější vůči osobě, jež byla později zproštěna trestního stíhání, lze hodnotit excesivní způsob jednání orgánů činných v trestním řízení, přičemž za takové jednání lze považovat i případné veřejné vyjadřování orgánů činných v trestním řízení, která pro média hodnotí domnělou trestnou činnost obviněného (obžalovaného). Není-li však takových vyjádření ze strany orgánů činných v trestním řízení, je medializace případu prostým důsledkem zásady veřejnosti trestního řízení“. O takový případ se zjevně jednalo i v projednávané věci, byť je z předložených listin (článků) zřejmé, že jméno žalobce se v nich zmiňovalo častěji a byla zde

uverejněna i jeho fotografie. Nebylo tedy v dané věci zjištěno ani prokázáno, že by medializace mohla a měla být přičítána k tíži žalované.

26. Argumentovala-li žalovaná v odvolání tím, že žalobce nebyl osobou bezúhonnou, a že tudíž mělo být soudem I. stupně k této skutečnosti přihlédnuto, pak tato argumentace není zcela případná a nebyla v řízení žalovanou prokázána. Naopak z podání žalobce v rámci odvolacího řízení bylo zjištěno, že žalobce byl sice v minulosti trestně stíhán a odsouzen, nicméně vzhledem k době, kdy k tomuto odsouzení došlo (r. 2004 – r. 2006), a s přihlédnutím k zahlazení tohoto odsouzení (dle tvrzení žalobce), nelze mít úvahu soudu I. stupně o bezúhonnosti žalobce za závěr, který by byl v rozporu se zjištěným skutkovým stavem.
27. K polemice žalobce ohledně výše peněžitého zadostiučinění v případech nezákonného trestního stíhání obecně odvolací soud uvádí, že toto zadostiučinění představuje pouze určitou fikci kompenzace nehmotné újmy, která je jinak penězi nevyčíslitelná, proto nemůže být smyslem její plná náhrada. Posuzované trestní řízení se v porovnání s jinými (výše uvedenými) případy nezákonného trestního stíhání vyznačuje do určité míry určitým specifikem, jak bylo výše uvedeno, pro které bylo správně soudem I. stupně uvažováno o vyšší míře odškodnění, než jaká byla poskytnuta poškozeným ve srovnatelných případech. Pro vyšší, než soudem I. stupně přiznané odškodnění, však ani odvolací soud podmínky neshledal.
28. Odvolací soud tedy dospěl v projednávané věci k totožnému závěru jako soud I. stupně, že v tomto případě nepřichází v úvahu odškodnit žalobce za nemajetkovou újmu, jež mu vznikla v důsledku nezákonného trestního stíhání, jinak než finančně (takový způsob ostatně nezpochybňovala ani sama žalovaná, která žalobci již poskytla částku 80 000 Kč), a že je na místě odškodnění žalobce (oproti ostatním spoluobviněným, jimž bylo přiznáno odškodnění za nemajetkovou újmu ve výši 80 000 Kč ve shodě s tím, jak bylo toto odškodnění přiznáno i samotnou žalovanou), mírně navýšit, a to z výše uvedených důvodů. Částku, kterou uvažoval a přiznal žalobci soud I. stupně, tedy navýšení o 30 000 Kč (na celkovou výši 110 000 Kč) oproti ostatním spoluobviněným žalobce, i oproti tomu, co již bylo žalobci žalovanou zapláceno, má přitom odvolací soud za přiměřenou a odpovídající všem zjištěným okolnostem daného případu.
29. Lze tedy shrnout, že odvolací námitky obou účastníků neměly potenciál zvrátit věcnou správnost napadeného rozsudku, a to v žádném z jeho výroků, proto odvolací soud tento rozsudek ve vyhovujícím výroku I. a v zamítavém výroku II. o věci samé, pouze však v rozsahu částky 590 000 Kč, potvrdil jako věcně správný podle § 219 o.s.ř., včetně správného výroku III. o nákladech řízení (výrok I.).
30. Protože žalobce vzal v odvolacím řízení ohledně částky 1 800 000 Kč podanou žalobu (jíž se domáhal zaplacení částky 2 420 000 Kč) zčásti zpět, odvolací soud rozhodl podle § 222a odst. 1 a 2 o.s.ř. tak, že v tomto rozsahu rozsudek soudu I. stupně (v zamítavém výroku II. o věci samé) zrušil a řízení zastavil (výrok II.).
31. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 o.s.ř., ve spojení s § 142 odst. 3 o.s.ř., když bylo přihlédnuto k tomu, že i když část přiznaného odškodnění za nemajetkovou újmu již žalovaná žalobci zaplatila (80 000 Kč před podáním žaloby) a v tomto řízení bylo žalobci přiznáno odškodnění pouze ve výši 30 000 Kč, nikoli odškodnění v celém jím požadovaném rozsahu, nemá tato skutečnost, stejně jako částečné zamítnutí žaloby (viz výrok II. napadeného rozsudku) vliv na závěr, že žalobci náleží náhrada nákladů tohoto řízení v plné výši. Je totiž nepochybné, že žalobce byl v odvolacím řízení co do základu (stejně jako v řízení u soudu I. stupně) procesně úspěšný a výše plnění závisela na úvaze soudu.

32. Žalobci byla proto s odkazem na výše uvedené přiznána náhrada nákladů řízení v celkové výši 12 342 Kč, sestávající z odměny advokáta (z puncta 50 000 Kč) ve výši 9 300 Kč za 3 úkony právní služby (odvolání, vyjádření k odvolání, účast na jednání u odvolacího soudu dne 3.11.2021) po 3 100 Kč za 1 úkon dle § 7 bod 5., § 9 odst. 4 a § 11 odst. 1 písm. d/, g/ vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátní tarif), z hotových výdajů advokáta ve výši 900 Kč za uvedené tři úkony právní služby po 300 Kč za 1 úkon dle § 13 odst. 4 téže vyhlášky a z 21% DPH z odměny a hotových výdajů, tj. 2 141 Kč dle § 137 odst. 3 o.s.ř.

Při stanovení lhůty k plnění bylo přihlédnuto k tomu, že na straně povinné je Česká republika, takže jí bylo umožněno zaplatit částku (čerpanou z rozpočtových prostředků) žalobci v delší než zákonné lhůtě (§ 160 odst. 1 o.s.ř.).

Poučení :

Proti tomuto rozsudku lze podat za podmínek uvedených v § 237 o. s. ř. dovolání ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu I. stupně. Přípustnost dovolání zkoumá dovolací soud (§ 239 o. s. ř.).

Praha 3. listopadu 2021

JUDr. Ladislava Mentbergerová v.r.
předsedkyně senátu